

FENOMEN WARSZTATÓW LITURGICZNO-MUZYCZNYCH W ŚWIETLE FORMACJI MUZYKÓW KOŚCIELNYCH NA WARMII PO 2004 R.¹

Śpiew w życiu Kościoła, od początku jego istnienia, zajmował bardzo ważne miejsce w liturgii. Po Soborze Watykańskim II podkreśla się, że stanowi integralny element obrzędów liturgicznych, zwłaszcza w sprawowanym misterium Eucharystii². Stąd wielka troska i potrzeba szukania coraz nowszych form kształtowania postawy tych, którzy kreują *ars celebrandi*. Ogólne pojęcie formacji wskazuje na dwa podstawowe wymiary: muzyczny i duchowy. Pomimo widocznego w parafiach zanikania chóralu gregoriańskiego, jako pierwszego i własnego śpiewu liturgii rzymskiej³, dzięki organizowaniu warsztatów liturgiczno-muzycznych odradza się nowy duch, który pokazuje, że liturgia – szczyt naszej wiary – odgrywa bardzo ważną rolę w przeżywaniu tajemnicy Kościoła⁴. W kontekście 40. rocznicy opublikowania adhortacji apostołskiej o katechizacji w naszych czasach św. Jana Pawła II *Catechesi tradendae*, na uwagę zwraca wymiar odpowiedzialności tego typu spotkań na kształtowanie wiary uczestników, natomiast spotkania warsztatowe łączą oba wymiary w jedną całość: uczą, wychowują, ewangelizują i katechizują⁵.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie fenomenu polegającego na tym, że parafialna schola, dotąd śpiewająca proste piosenki religijne, przeważnie z akompaniamentem gitary, po zetknięciu się z doświadczeniem warsztatów muzyki religijnej może zaśpiewać z pasją wielogłosowe, tradycyjne pieśni, nie wyłączając z tego elementów chóralu gregoriańskiego. Zostanie podjęta również próba skonfrontowania repertuaru wykorzystywanego w czasie wybranych edycji spotkań warsztatowych,

---

¹ Referat wygłoszony podczas XX Dni Interdyscyplinarnych na Wydziale Teologii UWM w Olsztynie pt. *W trosce o wychowanie: rodzina, szkoła, Kościół, Policja. W czterdziestolecie ogłoszenia adhortacji „Catechesi tradendae”* 23 października 2019 r. Opóźnienie publikacji związane jest z pandemią koronawirusa, która wymusiła trudne decyzje, m.in. odwoływanie sesji warsztatów w Świętej Lipce na przełomie kwietnia i maja 2020 r. oraz w Gietrzwałdzkie w listopadzie 2020 r. Mimo że warsztaty nie mogły się odbyć, udało się utrzymać wspólnotę organizatorów, osób prowadzących i uczestników za pomocą środków komunikacji elektronicznej, co wskazuje na trwałość pastoralnego wymiaru warsztatów i ich formacyjny charakter.

² Sobór Watykański II, *Konstytucja o liturgii świętej Sacrosanctum Concilium* (dalej: KL), nr 112.

³ KL, nr 116.

⁴ Zob. J. RATZINGER, *Duch liturgii*, tłum. E. Pieciul, Poznań 2002, s. 123–140.

⁵ Zob. D. SONAK, *Gietrzwałdzkie warsztaty liturgiczno-muzyczne*, w: <https://olsztyn.gosc.pl/doc/5924506.Gietrzwaldzkie-warsztaty-liturgiczno-muzyczne> (3.09.2020).

wykorzystujących jako źródło twórczej pracy Śpiewniki Warsztatowe, z zawartością śpiewnika ks. Jana Siedleckiego⁶.

1. Geneza warsztatów liturgiczno-muzycznych

Wszystko zaczęło się w Gietrzwałdzie. Z inicjatywy ks. Piotra Podolaka⁷ w 2004 r. zorganizowano I sesję warsztatów liturgiczno-muzycznych. Wynikało to z potrzeby poszukiwania form szkolenia muzyków kościelnych, a ściślej: organistów oraz liderów scholi parafialnych na terenie archidiecezji warmińskiej. Potrzebę tę zrodziło dostrzeżenie braków w ogólnie pojętej posłudze. Osoby posługujące w większości nie posiadały wymaganych kwalifikacji do wykonywanego zawodu – ani muzycznych, ani liturgicznych. Były to osoby z wielką pasją, określające się jako samoucy, którzy z dobrej woli współpracowali z parafiami. Brakowało również spotkań formacyjnych, rekolekcji, dni skupienia, konferencji dla takich osób, stąd pomysł, aby połączyć praktyczne ćwiczenia z duchem formacyjnym. W taki sposób powstała idea warsztatów liturgiczno-muzycznych, do prowadzenia których zostali zaproszeni charyzmatyczni i znani w Polsce kompozytorzy muzyki liturgicznej, którzy jako świadkowie wiary ze starych, tradycyjnych utworów znajdujących się w śpiewnikach kościelnych tworzyli nowe opracowania, z nową formą, pełne pasji oraz ożywczego ducha. Nieprzypadkowe też stało się miejsce odbywania się warsztatów. W warmińskim Gietrzwałdzie koło Olsztyna, miejscu objawień maryjnych w 1877 r., które zostały zatwierdzone przez Kościół, utworzyło się niezwykle dzieło wychowywania świeckich katolików do bardziej świadomego udziału w życiu Kościoła. Ukształtowała się forma swoistej katechezy, głęboko zakorzenionej w liturgii i sakramentach⁸. Treści wykonywanych utworów, bogactwo tekstów liturgicznych uznawane jest jako ważny środek przekazu nauki chrześcijańskiej⁹.

Koleje sesje warsztatów, cyklicznie odbywające się w Gietrzwałdzie, przyciągały coraz liczniejsze grupy osób świeckich i duchownych z całej Polski, a w niedługim czasie podobne spotkania zaczęły być organizowane w innych miejscowościach. Od 2013 r. warsztaty z inicjatywy laikatu przeniosły się do Świętej Lipki. W 2019 r. spotkanie odbyło się w maju w Świętej Lipce, a w listopadzie w Gietrzwałdzie i na stałe już zostały wpisane do kalendarza duszpasterskiego Kościoła lokalnego Warmii. Episkopat Polski, wydając najnowszą *Instrukcję o muzyce kościelnej*, zwraca uwagę i zale-

⁶ J. SIEDLECKI, *Śpiewnik kościelny* (wydanie XL poprawione), K. MROWIEC, M. MICHAŁEC, T. SINKA (red.), Kraków 2015 (dalej: ŚK).

⁷ Kapłan archidiecezji warmińskiej (1968–2017), sędzia Metropolitalnego Sądu Archidiecezji Warmińskiej, pierwszy dyrektor Archidiecezjalnej Szkoły Muzyki Kościelnej, kanonik honorowy kapituły kolegiackiej w Lidzbarku Warmińskim.

⁸ JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach Catechesi tradendae* [dalej: CT], nr 23, Kraków 2006.

⁹ S. ROPIAK, *Badania o charakterze teologiczno-duszpasterskim w obszarze muzyki kościelnej i śpiewu religijnego prowadzone w WWT UWM w latach 1999–2014*, w: J. GUZOWSKI (red.), *Christo et ecclesiae, patrie et scientiae. 15-lecie Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*, Olsztyn 2015, s. 188.

ca organizowanie tego typu spotkań, jakie tworzy środowisko warsztatowe¹⁰. Ta uwaga polskiej władzy kościelnej podkreśla dostrzegalną wartość i fenomen warsztatów.

2. Repertuar i twórcy warsztatów liturgiczno-muzycznych

Poza potrzebą formacji osób animujących życie muzyczne na Warmii, drugim ważnym aspektem stało się propagowanie kultu Matki Bożej Gietrzwałdzkiej. Stąd pierwsze sesje warsztatowe były ukierunkowane na repertuar związany z pobożnością maryjną oraz poszczególnymi cyklami roku liturgicznego. Na przestrzeni lat organizowania warsztatów na Warmii (sesje odbywały się w maju i listopadzie) pod kątem teoretycznym i praktycznym podjęto tematykę wszystkich okresów liturgicznych oraz związaną z kultem maryjnym (czcią do Matki Bożej Gietrzwałdzkiej, Ostrobramskiej czyli Miłosierdzia), Najświętszego Serca Pana Jezusa, Ducha Świętego, miłosierdzia Bożego, św. Józefa, świętych aniołów, śpiewami eucharystycznymi, uwielbieniowymi oraz świętami Chrztu Pańskiego i Ofiarowania Pańskiego. Na żadnej sesji nie mogło zabraknąć pracy przy częściach stałych Mszy św. opracowywanych w nowy sposób oraz śpiewem gregoriańskim. Repertuar był zawsze zróżnicowany. Z jednej strony opracowywano tradycyjne pieśni w nowych aranżacjach czterogłosowych na chór mieszany, a z czasem na chór mieszany i orkiestrę. Z drugiej strony warsztaty stawały się inspiracją do powstawania nowych kompozycji, które na stałe weszły do repertuaru wykonywanego współcześnie w parafiach. Zapraszani byli również z wykładami dotyczącymi liturgii muzykologów, m.in. ks. prof. Ireneusz Pawlak, o. Tomasz Kwiecień OP; wziął w nich udział także Jan Pospieszalski.

Wysiłek praktyczny oraz wspólna modlitwa, sprawowanie liturgii godzin, udział w Eucharystii, możliwość prowadzenia rozmów duchowych, skorzystanie z sakramentu pokuty, adoracja Najświętszego Sakramentu, a także autentyczne świadectwo wiary prowadzących – to wszystko dawało możliwości formacyjne, które skupiały się nie tylko w doskonaleniu warsztatu i umiejętności muzycznych, ale również wielokrotnie prowadziły do przemiany serc, tworzenia żywej relacji z Panem Bogiem i pięknych przyjaźni z innymi ludźmi¹¹.

Idea warsztatów odpowiadała w jakiejś mierze na słowa św. Jana Pawła II, który uważał, że wartość wychowania katolickiego, czyli katecheza, powinna poszukiwać nowych form i je wykorzystywać¹².

Poza uczestnikami warsztatów, których liczba sięgała 200 osób na większości sesji, wśród twórców i prowadzących znajdują się współcześni kompozytorzy muzyki kościelnej w Polsce oraz autorytety muzykologiczne: Paweł Bębenek, Hubert Kowalski i Poldek Twardowski, s. Dolores Nowak PDDM, Piotr Pałka, Jakub Tomalak, Piotr Grinholc czy Jacek Sykulski. Dotąd odbyło się osiemnaście sesji warsztatowych w Gietrzwałdzie, licząc również trzy edycje: w Krakowie, Częstochowie i Kaliszu.

¹⁰ *Instrukcja Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej*, 14 X 2017 r., nr 57 (dalej: IKEP).

¹¹ Zob. *Pieśń Uwielbienia – Gietrzwałd 2010*, w: *Warsztaty muzyczne*, <https://sites.google.com/site/warsztatym/2010/piesn-uwielbienia---gietrzwald-2010> (11.12.2020).

¹² CT, nr 47.

Natomiast w Świętej Lipce od 2013 r. odbyło się siedem edycji warsztatów liturgiczno-muzycznych o zasięgu ogólnopolskim.

3. Charakterystyka repertuaru edycji warsztatowej w zestawieniu ze śpiewnikiem ks. Jana Siedleckiego

Od początku ważnym celem spotkań było wychowywanie do świadomego udziału i przeżywania liturgii, dlatego też w nazwie warsztatów na pierwszym miejscu pojawia się liturgia, a potem muzyka, choć dopiero tworząc integralną całość, można doświadczyć wartości duchowej. Można wyraźnie zauważyć, że ideą spotkań było połączyć to, co tradycyjne, z tym, co nowe. Przykładem niech będą dwie sesje warsztatowe dotyczące okresu Wielkiego Postu, odbywające się w dniach 17–20 lutego 2005 r. w Gietrzwałdzie. Już pierwsza strona śpiewnika nadaje wyjątkowy charakter tych spotkań, ponieważ części stałe Mszy św. skupione są wokół *Missa de Angelis*, która oddaje niezwykłego ducha modlącego się ludu Bożego i pozwala czerpać z najstarszych tradycji śpiewu gregoriańskiego. Z drugiej zaś strony dostrzegamy współczesne opracowanie części stałych mszy: *Missa Padre Pio* – kompozycja Piotra Pałki dedykowana o. Markowi Sosze, w czterogłosowej harmonii na chór mieszany. Dostrzega się, że prowadzący warsztaty, pochodzący z Krakowa, kształtowali repertuar w duchu dominikańskiego śpiewnika *Niepojęta Trójco*, który w pierwszej dekadzie XXI w. wywarł znaczny wpływ na muzyczną animację liturgii szczególnie w duszpasterstwie akademickim¹³. Jednak ciekawe jest porównanie repertuaru warsztatów z zawartością *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego, który został uznany przez władzę kościelną jako ogólnopolski śpiewnik liturgiczny¹⁴. Z bogactwa tego tradycyjnego śpiewnika zaczerpnięte są następujące, pasyjne utwory okresu Wielkiego Postu: *Już Cię żegnam najmilszy Synu, Jużem dość pracował, Krzyżu Święty nade wszystko, Ludu mój ludu, O duszo wszelka nabożna, Pan Jezus grzechy nasze, Płaczcie Anieli, Boleściwa Matka stała (Stała Matka Boleściwa), Wisi na krzyżu, Zawitaj Ukrzyżowany*¹⁵.

Na dwadzieścia utworów wykonywanych podczas wielkopostnych warsztatów dziesięć z nich znajduje się w *Śpiewniku kościelnym*, co świadczy o przywiązaniu do bogatej tradycji Kościoła. Dawne pieśni nabożne i ich melodie wciąż znajdują uznanie u współczesnych muzyków. Opracowują oni na nowo harmonię do śpiewów stanowiących kanon liturgii. Warto zwrócić uwagę na inspiracyjny charakter chorału gregoriańskiego i szacunek do niego. Przykładem jest pieśń *Pan Jezus grzechy nasze*, która jest typowym opracowaniem chorałowym. Została zachowana w wersji jednogłosowej, by podkreślić jej liturgiczny charakter.

W drugiej części śpiewnika warsztatowego pozostaje wiele starych pieśni oraz współczesnych kompozycji, podkreślających charakter okresu liturgicznego. Wśród pieśni wielkopostnych, w śpiewniku kościelnym znajduje się czterdzieści sześć pozycji. Ponieważ wielkopostne rozważania dopełniają się ostatecznie w wymiarze pas-

¹³ *Niepojęta Trójco*, t. I, Kraków 1998.

¹⁴ IKEP, nr 41c.

¹⁵ Zob. ŚK, nr 102, 103, 107, 109, 111, 118, 120, 123, 125, 128, s. 121–150.

chalnym, w śpiewniku nie mogło zabraknąć tradycyjnych i nowych utworów związanych z okresem wielkanocnym oraz kultem miłosierdzia Bożego.

Na osobne omówienie zasługuje zróżnicowany zbiór pieśni do Ducha Świętego, wykonywany na warsztatach. W śpiewniku ks. Siedleckiego znajdziemy zaledwie siedem pieśni dedykowanych trzeciej Osobie Trójcy Świętej. W jednej z edycji warsztatów poświęconej tematyce Ducha Świętego, odbywających się wyjątkowo w Olsztynie w 2007 r., w repertuarze znajdziemy aż trzydzieści utworów oraz *Akatyst do Ducha Świętego*. To bogactwo repertuaru związane było z przygotowaniem i przeżywaniem liturgii pentakostalnej organizowanej w wigilię uroczystości Zesłania Ducha Świętego.

Oczywiście nie może zabraknąć dwóch podstawowych utworów kultu związanego z Pięćdziesiątnicą: sekwencji oraz hymnu do Ducha Świętego w opracowaniach łacińskich oraz polskich. Uwagę przykuwa gregoriańskie *Veni Sancte Spiritus*, wydrukowane z *Liber Usualis*, i polskie opracowanie z melodią gregoriańską *O Stworzycielu Duchu przyjdź*. Jedyną wspólną pieśnią wszystkich omawianych śpiewników jest hymn nieszporny *Przybądź Stwórco, Duchu Boży* (Rhabanus Maurus, IX w., muz. T. Klonowski, oprac. Hubert Kowalski).

W cyklu roku liturgicznego kult Ducha Świętego jest związany z uroczystością spełnienia obietnicy zesłania w dniu Pięćdziesiątnicy oraz udzielaniem sakramentu bierzmowania w parafiach. Warsztaty natomiast pokazują wyraźny progres w kierunku ożywienia kultu i świadomości obecności Osoby Ducha Świętego. Tego typu spotkania są inspiracją dla muzyków, którzy tworzą nowe kompozycje, odnajdują stare teksty, nadając im nową jakość. Większość tych utworów znajduje się w śpiewniku *Niepojęta Trójca*. Dzięki warsztatom odnawia się rzadko używana forma nabożeństwa przed Niedzielą Zesłania Ducha Bożego – na wzór Wigilii Paschalnej sprawowanego w noc przed uroczystością Zmartwychwstania, co łączy w wymiarze liturgicznym całość okresu paschalnego. Liturgia pentakostalna od wielu lat pojawia się w wielu warmińskich parafiach¹⁶ i nie jest już zwyczajnym czuwaniem przed Najświętszym Sakramentem, ale liturgią, w której skład wchodzi: Litania do Wszystkich Świętych, psalmy z *Liturgii godzin*, bogata liturgia słowa, liturgia odnowienia sakramentu bierzmowania, śpiew *Exsultet*, modlitwa o dary Ducha Świętego, *Akatyst do Ducha Świętego*, modlitwa powszechna, Litania do Ducha Świętego.

Wartym uwagi jest pojawiające się w repertuarze liturgicznym spotkań warsztatowych oraz śpiewników kościelnych *ostinato* i w tej formie pieśni¹⁷. Ich forma jest po-

¹⁶ Przykładem dokumentującym ten fakt jest opracowany śpiewnik na Zesłanie Ducha Świętego, którego główną część stanowi liturgia wigilii Zesłania Ducha Świętego, na podstawie którego cyklicznie tego wieczoru w parafii pw. św. Franciszka z Asyżu w Olsztynie czy konkatedrze pw. św. Jakuba w Olsztynie odbywały się tego typu nabożeństwa prowadzone przez duszpasterzy związanych z warsztatami, opiekującymi się z parafiach wspólnotami Odnowy w Duchu Świętym.

¹⁷ *Ostinato* – muzyczne wielokrotne powtarzanie w toku utworu struktury melodycznej (także harmonicznnej lub rytmicznej), najczęściej w głosie najniższym (tzw. *basso ostinato*), <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ostinato;3952410.html> (5.10.2019).

wszechnie znana, a spopularyzowanie tego typu utworów można przypisać założonej przez brata Rogera wspólnocie z Taize. Wiele z tych utworów dziś możemy usłyszeć w repertuarze liturgicznym, również wykonywanym na spotkaniach warsztatowych.

4. Szczególne miejsce Maryi – Matki Bożej w repertuarze warsztatowym

Najciekawszym jednak zestawieniem pieśni, jakie możemy znaleźć w każdym śpiewniku i w czasie każdej edycji, są pieśni poświęcone czci Najświętszej Maryi Pannie. Wynika to przede wszystkim z miejsc, gdzie spotkania były i są organizowane. Na Warmii znajdują się dwa sanktuaria, podniesione do godności bazylik mniejszych, poświęcone kultowi Matki Bożej: w Gietrzwałdzie i Świętej Lipce. Stąd w warsztatach nie brakuje również pieśni maryjnych, takich jak *Bogurodzica* czy *Pieśń uwielbienia Matki Bożej Gietrzwałdzkiej* autorstwa Piotra Pałki, która od piętnastu lat wybrzmiewa w warmińskich świątyniach jako jedna z najbardziej dziś znanych pieśni maryjnych.

Z pewnością można stwierdzić, że dodatkowym elementem, który wpływa na wybór Gietrzwałdu, jest fakt, że miejsce to jako jedyne w Polsce jest miejscem objawień maryjnych zatwierdzonych przez władzę kościelną. Stąd dobór pieśni maryjnych, które zawsze mają swoje wyjątkowe miejsce oraz szczególnie klimat, który sprzyja powstawaniu nowych kompozycji. „Nauka o Maryi musi być otwarta na inspiracje wypływające z modlitwy, kontemplacji, ascezy, praktyk postu, jałmużny, służby bliźniemu czy mistycznych doświadczeń”¹⁸. Jak już wyżej zostało wspomniane, powszechnie znaną stała się *Pieśń uwielbienia Matki Boskiej Gietrzwałdzkiej*, autorstwa Piotra Pałki, z tekstem Andrzeja Samulowskiego. I chociaż pieśń powstała w Krakowie (3.11.2005 r.), to przez ostatnie lata bardzo mocno zakorzeniła się w pobożności maryjnej Warmii. Melodia refrenu tej pieśni stała się harmonijnym hymnem, który codziennie towarzyszy ludowi Bożemu w trakcie zasłonięcia cudownego obrazu Matki Bożej Gietrzwałdzkiej w bazylice Narodzenia NMP w Gietrzwałdzie. Utwór ten od wielu lat towarzyszy najważniejszym uroczystościom diecezjalnym, transmisjom radiowym i wielu innym.

Innym przykładem jest czterogłosowa melodia do słów, które widnieją na napisie wokół głowy Matki Bożej w gietrzwałdzkim wizerunku: *Ave Regina caelorum, ave Domina angelorum*. Muzykę skomponował Paweł Bębenek, autor m.in. „nieszporów gietrzwałdzkich”.

W czasie warsztatów pojawia się wiele nowych i tradycyjnych pieśni maryjnych, związanych nie tylko z kultem gietrzwałdzkim, ale również poświęconych Matce Boskiej Ostrobramskiej czy Częstochowskiej. Na uwagę zasługuje fakt, iż powraca się i na nowo odkrywa często już zapomniane pieśni, które wydawać by się mogło, że zaniknęły. Przykładem może być brewiarzowy hymn *Witaj, Gwiazdo morza (Ave Maris stella)* czy harmoniczne opracowanie pieśni *O Matko miłościwa*, autorstwa Jacka Sykulskiego, którą możemy znaleźć w śpiewniku ks. Siedleckiego¹⁹ oraz w *Exsultate Deo*²⁰.

¹⁸ A.A. NAPIÓRKOWSKI, *Maryja jest piękna. Zarys mariologii i maryjności*, Kraków 2016, s. 12–13.

¹⁹ ŚK, s. 357.

²⁰ *Exsultate Deo. Śpiewnik mszalny*, Kraków 2004, s. 472–473.

W repertuarze warsztatowym nie może zabraknąć nigdy miejsca na obecność utworów związanych z ludową pobożnością maryjną, charakterystyczną dla polskich katolików. W ramach warsztatów odbywających się na przełomie kwietnia i maja uczestnicy mogli poznać nowe aranżacje znanych pieśni, m.in.: *Chwalcie łąki umajone, Matka niebieskiego Pana, O Matko miłościwa, Po górach dolinach* czy współczesna wersja melodii Litanii loretańskiej.

Możemy również przyjąć, że obecność Maryi w wydarzeniu warsztatów była i jest swoistą katechezą dla wszystkich prowadzących i uczestników. O tym bardzo wyraźnie pisał św. Jan Paweł II w swojej adhortacji katechetycznej, wspominając m.in. tytuły Maryi: „*żywy katechizm*” czy „matka i wzór katechetów”²¹.

5. Ogólnopolski oraz lokalny obraz rzeczywistości powarsztatowej

Spoglądając przez pryzmat minionych piętnastu lat, odkąd dzieło warsztatów rozpoczęło rozprzestrzenianie się we wspólnotach lokalnych, od Gietrzwałdu począwszy, widać wyraźne efekty oddziaływania tej idei. Otóż ruch warsztatowy wyeksponował wyjątkowe postacie w kulturze muzyki liturgicznej w Polsce; wspomniani wyżej i rozpoznawalni dziś kompozytorzy współczesnej muzyki liturgicznej swoim zaangażowaniem tworzyli takie wydarzenia, jak: pielgrzymka papieża Benedykta XVI do Polski, jubileusz 1050-lecia Chrztu Polski, Światowe Dni Młodzieży oraz wiele innych wydarzeń religijnych i kulturalnych. Warte dostrzeżenia jest wyróżnienie Piotra Pałki nagrodą *Totus Tuus* (2019) w kategorii „Osiągnięcia w dziedzinie kultury chrześcijańskiej” przyznawanej przez Fundację Dzieło Nowego Tysiąclecia²². Również warto wspomnieć osobę Jacka Sykulskiego, dyrektora Poznańskiego Chóru Chłopięcego, kompozytora najbardziej znanych utworów ruchu lednickiego, który towarzyszył warsztatom warmińskim. Jedną z ważnych inicjatyw była kompozycja *Oratorium Gietrzwałdzkiego*, powstałego w 130. rocznicę objawień maryjnych w Gietrzwałdzie. Dzieło powstało z inicjatywy ks. Piotra Podolaka oraz Akademickiego Stowarzyszenia Katolickiego *Soli Deo Omnia* i miało swoją prapremierę w październiku 2006 r. w Gietrzwałdzie oraz na placu przy Centrum Konferencyjnym UWM w olsztyńskim Kortowie²³. Niezliczone koncerty i płyty to owoce wieloletniej pracy i zaangażowania. Z inicjatywy Archidiecezjalnej Szkoły Muzyki Kościelnej przez szereg lat warsztaty wieńczył wysiłek nagrywania płyt – jako element wypracowanych efektów i pamiątki dla uczestników spotkań. Stałym elementem wieńczącym spotkania warsztatowe były wyjazdy uczestników do pobliskich kościołów parafialnych, by dzielić się owocami pracy i ożywiać wspólnoty parafialne pięknem przeżywanej liturgii. Przykładem jest posługa uczestników warsztatów w Świętej Lipce w 2019 r., kiedy to śpiew wybrzmiał w kolegiacie pw. św. Jerzego w Kętrzynie i kościele pw. św. Piotra i Pawła w Reszlu czy posługa edycji gietrzwałdzkich warsztatów w tym samym roku w czasie

²¹ CT, nr 71.

²² <https://diecezja.pl/aktualnosci/nagroda-totus-tuus-dla-piotra-palki/> (19.10.2019).

²³ http://www.archivioradiovaticana.va/storico/2006/10/15/olsztyn_%C5%9Bwiatowa_premiera_%E2%80%9Eoratorium_gietrzwa%C5%82dzkiego%E2%80%9D/pol-99444 (20.11.2020).

święta patronalnego abpa seniora Edmunda Piszczka w kościele seminaryjnym WSD *Hosianum* w Olsztynie.

Najważniejszym lokalnym dziełem, oprócz ożywienia działalności chórów i zespołów parafialnych, jest powstanie Archidiecezjalnej Szkoły Muzyki Kościelnej w Olsztynie z inicjatywy śp. ks. kanonika Piotra Podolaka, powołanej do życia dekretem abpa Wojciecha Ziemby, Metropolity Warmińskiego, w 2007 r.²⁴

Zakończenie

Formuła Ogólnopolskich Warsztatów Liturgiczno-Muzycznych w perspektywie minionych kilkunastu lat wpisuje się w nurt pobożnych spotkań muzyków religijnych i odpowiada na ich potrzeby formacyjne w zakresie szeroko pojętych muzyków kościelnych. W kontekście Adhortacji apostolskiej o katechizacji w naszych czasach św. Jana Pawła II *Catechesi tradendae* widzimy w fenomenie warsztatów odpowiedź na wezwania Świętego Papieża Polaka. Ilości uczestniczących w tego typu spotkaniach, rozszerzenie się warsztatów na całą Polskę i poza jej granicę pokazało skalę problemu i przestrzeń do wyętej pracy ewangelizacyjnej osób odpowiedzialnych za kształt kultury muzycznej we wspólnotach parafialnych. Pozytywne owoce to przede wszystkim dojrzewające środowisko prowadzących warsztaty. Zauważa się ożywienie życia religijnego w parafiach, w których mała grupka młodzieży wyśpiewuje profesjonalne z podziałem na głosy aranżacje powszechnie znanych, tradycyjnych pieśni, nie wyłączając z tego elementów chorału gregoriańskiego. Piękno celebracji, wzrost świadomości przeżywania liturgii, pogłębienie rozumienia Kościoła jako wspólnoty i budowanie osobistej relacji z Bogiem uzasadniają użycie w tytule artykułu określenia „fenomen” na praktyczne skutki wynikające z udziału w omówionych warsztatach.

STRESZCZENIE

Celem niniejszego artykułu jest ukazanie Warsztatów Liturgiczno-Muzycznych jako wydarzenia, które w ostatnich kilkunastu latach w polskim Kościele włączyło się w bardzo ważny element formacji chrześcijańskiej muzyków kościelnych i osób, które dzięki doświadczeniu udziału w warsztatach kreują muzykę w czasie liturgii w swoich wspólnotach parafialnych. W kontekście Adhortacji apostolskiej o katechizacji w naszych czasach św. Jana Pawła II *Catechesi tradendae* i rocznicy jej opublikowania, co skłania do powrotu ważnych treści nauczania głowy Kościoła, widzimy w fenomenie warsztatów odpowiedź na wezwania Świętego Papieża Polaka; wezwania do formacji i ewangelizacji, stawania się świadomym uczestnikiem liturgii i kształtowania przez nią świadectwa swojego życia. Kilkadziesiąt sesji warsztatowych na Warmii, w Gietrzwałdzie i Świętej Lipce, dało rozkwit zespołów śpiewaczych, chórów parafialnych i kształtowania posługi organistów w archidiecezji warmińskiej. Obecność warsztatów w dwóch najważniejszych sanktuariach maryjnych na Warmii jest zna-

²⁴ I (XIV) Synod Archidiecezji Warmińskiej (2006–2012). *Misja Kościoła Warmińskiego w dziele Nowej Ewangelizacji. Przypatrzmy się powołaniu naszemu!* (1 Kor 1,26), red. WŁ. NOWAK, P. RABCZYŃSKI, L. ŚWITO, Olsztyn 2012, s. 393.

czące, a w perspektywie ostatnich lat jest wręcz połączeniem dwóch miejsc, by zaznaczyć istotną rolę Świętej Bożej Rodzicielki Maryi w życiu Kościoła warmińskiego, oraz odpowiedzi współczesnego człowieka wiary na orędzie Matki Bożej z objawień w Gietrzwałdzie w 1877 r.

SUMMARY

FORMATION OF CHURCH MUSICIANS. THE PHENOMENON OF LITURGICAL AND MUSICAL WORKSHOPS IN WARMIA AFTER THE YEAR OF 2004

The purpose of this article is to show the Liturgical and Musical Workshops as an event, that in the last several years in the Polish Church has joined a very important element of Christian formation of church musicians and people who, thanks to the experience of participating in workshops, create music during the liturgy in their parish communities. In the context of the Apostolic Exhortation on catechization in our time of Saint. John Paul II *Catechesi tradendae*, and the anniversary of its publication, which prompts the return of important content of the teaching of the head of the church, in the phenomenon of workshops the answer to the calls of the Saint Polish Pope can be seen. A call to formation and evangelization, to become a conscious participant in the liturgy, and to shape the testimony of own life. Dozens of workshop sessions in Warmia, Gietrzwałd, and Święta Lipka flourished singing groups, parish choirs, as well as shaped the service of organists in the Archdiocese of Warmia. The presence of workshops in the two most important Marian shrines in Warmia is significant, and in the perspective of recent years, it is a combination of two places to emphasize the important role of the Holy Mother Mary of God in the life of the Warmian Church, and the response of modern person of faith to the proclamation of Theokotos from the apparitions in Gietrzwałd in 1877.

Słowa kluczowe: warsztaty, liturgia, muzyka, wychowanie.

Keywords: workshops, liturgy, music, education.